

HUMUS ARTIFICIAL

La agricultura alemanya està passant una crisi molt greu ben posada de manifest en la darrera «Setmana verda» aon els agrònoms més distingits han exposat clarament aquest estat qualificat per algú de catastròfic, i al mateix temps han cercat la manera de posar-hi remei. Un país com la República Alemanya aon el sentit i els mitjans d'estudi i investigació són tan alts, per força havia de trobar solucions a l'alçaria de la seva potent indústria. Es clar que les causes són molt complexes i el remeis no sempre es poden estendre a altres països; amb tot quelcom podem aprendre i fins aplicar de el que ells han trobat útil per a redressar la seua agricultura. Llegint alguns dels treballs publicats mentres es reunia la «Setmana verda» n'he trobat un que crec que podria servir molt als nostres pagesos, tenguent en conta l'escassetat de bestiar i per tant de fems que hi ha en la nostra comarca. Es un estudi del Professor Bornemann, de l'Estació d'assaigs agrícoles d'Eickenach, i fa referència al «Rejuveniment químic d'els cultius i el problema del augment de les cullites»; es estat publicat a *Kraft und Stoff* (n.º 5) suplement de la *Deutsche Allgemeine Zeitung* del 31 de Gener de 1929. Després de fer resaltar ben clarament que els pagesos alemanys no cullen ara, ni de molt, lo que cullien fa molts d'anys, malgrat l'augment enorm del consum actual de nitrògen explica que sols deu esser atribuïda aquesta minva a que no basta posar a disposició de les plantes cultivades els elements nutritius minerals que necessiten, perquè aquests elements sols representen uns pocs factors dels molts que condicionen la ràpida creixensa de las plantes i l'impotència de les cullites.

Bornemann demostra que l'activi-

tat dels organismes que viuen en la terra de cultiu, feta abstracció de les parts minerals, es regulada principalment per la naturalesa i la quantitat d'humus que tenen a disposició. L'humus que hi ha en la terra i qu'es consumit, sols era compensat fins ara, a despeses del capital de carbó en circulació en l'economia general. La creixensa d'aquest capital es fa amb un ritme extremadament lent degut a les pèrdues enormes qu'experimenten tant la terra com els fems dipositats en els femers. El tractament racional dels fems a foravila, per exemple la fermentació en calent, el cultiu dels adobs verts, la compra de turba destinada a esser incorporada a la terra, són, els procediments empleats per a compensar aquelles pèrdues.

Pero, ara, a lo que sembla ja s'ha arribat a fabricar «humus actiu» per transformació de determinades materies orgàniques com són les terres de marismes, les turbes, els lignitis etc. Aquestes derrereres poren tenir importància per a nosaltres. Precisament la *Humuskulturgessellschaft m. b. H.* de Berlín, fabrica i ven un adob que s'anomena *Humana* fet a basse d'humus obtingut segons unes patents del Dr Rippert sortint dels lignitis. Aquest adob pot reemplaçar els fems desde tots els punts de vista. El Prof. Bornemann l'ha experimentat i ha trobat que empleant una quantitat relativament petita s'obté un resultat igual que si s'emplean fems de qualitat mitjana; ben entès, naturalment, que es donin al mateix temps les materies nutritives minerals i el nitrògen en proporcions suficients, i ben entès també que la terra tenga una quantitat de calcs que siga suficient per a favorir la vida i la reproducció abundant de les bateries i finalment que la textura del terrer siga apta per el cultiu.

Com deiem al començament, aquestes idees preses del article esmentat poren tenir aplicació entre noltros perquè tenim dins el nostre terme trossos ben grossos de terrenys gairebé rentats per complet de materia orgànica, i els conradors saben bé i han experimentat l'efecte que té en aquestes terres la terra de garriga encare aplicada en les miserable proporcions en que tal cosa es possible. Pensem que si les experiencies que es fassin donassin resultat lo fàcil que fora obtenir a Mallorca adobs a basse dels lignitis abundosos a l'illa, i de quina manera conseguiriem vencer la penuria de fems que patim.

JUSEP SUREDA BLANES

ARTANENC! Si vols ajudar amb el teu grà d'arena, a aixecar el nivell cultural del teu poble, suscriu-te a **LLEVANT.**

AGRAIMENT

(Diàleg)

A D.ª Lluïsa Salvà de Carnicer Vice-presidenta de l'Associació d'Obreres de Sant Jusep i presidenta del «Taller de S. Jusep» de la mateixa entitat. Amb coral afecte.

— PERSONATGES —

La Padriqueta, molt vella i malaltissa; tosseix ferm.

Margalida, neta de la Padriqueta, pot tenir uns 20 anys.

Rosa } germanetes petites de
Marieta } Na Margalida.

D.ª Antonia } obreres actives del
D.ª Aina } «Taller». No són gaire joves; vesten a lo de la seua edat; es coneixedor que tenen seny.

Bel }
Catalina } joves obreres actives.

La escena passa a una casa pobre de pagés, retirada a l'extrem d'una de les foranes d'Artá, millor si presenta la cuina aon no han de faltat penjats per damunt e s fogons: una cama d'ais, un enfilai de pebres de cirereta i un llum d'ençruia

La padrineta atrevessará l'escenari apoiada a un gaiato, amb l'altra ma du un rosari i aclucada i tossint anirà a seure devora la llar aon «Per lo senyal» començarà el rosari—Na Rosa entra una senaia de llenya i ses germanetes li movent conversa. Les demás apareixerán conforme indica el dialeg.

ROSA

El betlemet llest está
i sa llet encalentida

MARIETA

Ja pots vení Margalida
a donar-nós berená

MARGALIDA

¡Oh quina casta d'infants
que sempre menjussarien
i llavò no soparien.

Jau, aquest parej d'ag'ans

Les ne dona una grapada per hom

ROSA

Damós un troçet de pa!

MARIETA

I qualque coseta més

MARGALIDA

¡Pobre àngel! Si ella sabés
que no tenim per sopà!

apart

Anau a n'es betlemet

A Na Rosa que muscletja

Sies bona atlota, Rosa,
i enviará qualque cosa
anit el Bon Jesuset.
Cantau aquella cançó
que senpre l'escoltaria.

ROSA

¿A Betlem Verge Maria?

MARIETA

El Bon Jesús petitó?

MARGALIDA

Això mateix.

MARIETA

Nem idò.

s'en van

MARGALIDA

Tenc una pena qu'em mata
i no sé com no s'esclata
de sentiment es meu có.

El coratge amb gran amor
me renova cada dia

la dolça Verge Maria

quant vaig a Sant Salvador,
perque mai en veritat

se dirá, Mare volguda,

d'aquell qui us demana ajuda
el deixeu deseparat.

Dona Antonia em prometé

que ben prest enteraria ses Josefi-
nes.

Voldria qu'hi pensás, si així convé
¿Quant era? Fa dos dilluns;
i s'estrevé tants de pics
qu'els berenats i els rics
no pensen amb sos dijuns!

A sa Padrineta que tosseix

Padrineta, vos duré

sa llet... ¿que no la voleu?

Un poc i no tossireu...

PADRINETA

amb sentiment

Margalideta quin pes!

dus amb mi i en ses petites!

Vull aná a ses Hermanites..

plorinyant

A mi no me mata res!

MARGALIDA

Jo no hi consentiré mail

Padrineta ¿qu'heu dit ara?

Sou sa mara de mumara.

Romp amb plors. S'abraçan.

No m'en parleu més... ai... ai

PADRINETA

Fia meva, per tu no es pert...

Tocan a sa porta

Qui es?

MARGALIDA

Qui es? sortiu nines.

AINA

Entrant amb ses altres

Gent de pau

ANTONIA

Ses Josefines

*Entren duguent D.ª Aina un bolic
amb roba, Na Catalina i Na Bel sa
sanaleta ansa per ansa amb sos bo-
nos de Nadal.*

MARGALIDA

Ara veig el cel ubert!

ANTONIA

Sabent sa vostra dissort
vos han admés de seguida
perque tengues, Margalida,
al manco un poc de conort.

AINA

*desfent un bolich que duen ella y D.^a
Antonia*

I vos duim roba de dol:
un manto, unes faldetes

PADRINA

Gracies, gracies senyoretetes!

MARGALIDA

Deu les pac tant de consol.

AINA

Encara hi ha un devantal.

BEL

Llavò dins sa seneita

*La presenta a Sa Padrina posant-le
demunt el tabulet que te a n'els peus.*

trobareu colque coseta

per passar un bon Nadal.

Margalida ESTELRICH

NOTA AGRICOLA

Aquells camps tan ufans que donaven tant de goig el més passat, van perdent a poc a poc l'humor; les faveses sestén i les cauen els cremaions, els cereals han perdut el creixent i les fulles fan xigarro, la seca persistent amenassa els fruits de la terra i posa en trista situació a molts de pagesos.

Per el mateix motiu, les pastures no creixen i el bestia haurá de sentir els seus efectes.

L'aigua es molt desitjada i si bé una saó suficient pot donar el seu su rendiment, no deixa de que lo perdut ja sigui molt mal de recobrar.

La perspectiva de l'anyada es dolenta, sense ametles i poc de baix, avui, es mal de passar l'any.

Els olivars, no; els frets que les son tan favorables, ho han posat de manifest, i les oliveres estan carregades de borra, però com en aquests anys derrets, casi tots els d'alou han anat an el foc, resulta que no se n'untará tanta de gent com abans, si es que la flor arriba a bon port.

Els altres fruitals estan també carregats de flor, pomeres, pereres, aubarcoquers, però la seua treta es relativament petita, no hi ha vertaderes explotacions en aquest sentit

COSES UTILS

LA SAL

Una mica de sal en el menjar de l'aviram i dels porcs en la proporció que el menjar no quedi salat, es molt convenient a la bona funció paidora d'aquestes bèsties.

Per els herbívors, conills inclús que ells mateixos se mideixen la quantitat que els es convenient, un terrós de sal a la seva disposició, es el millor medi per proporcionarlos-ho

PER ADOBAR LES PELLLS DE CONILL

Per adobar una pell de conill, la cosa és ben fácil. La pell se posa en un bany d'aigua freda durant tot un dia. Després s'estira damunt una post o taula fixant-la amb xinxetes o tatxes, i amb un guinevet que no talli, se va rasant fins que s'hagin llevat completament totes les partícules de carn, greix i venes que han quedat enganxades a la pell.

Fet això, se tindrà preparada una solució composta de 10 litres d'aigua, 500 grams d'alum i 250 grams de sal. Durant cinc dies se tindrà la pell dins aquesta solució.

Finalment, se treu, s'escorra bé, se torna estendre damunt una taula i se desgrasa amb cendra fina, passada per un cedás. Quan la pell és ben seca, s'espolsa amb un bastó, i els pels s'enllusen tren fregat los amb un drap de seda.

Continuará

DE CA NOSTRA

METEOROLOGIA.—El temps continua b0, massa b0 en el sentit de que no ens fa cap brusque; sol, que ja encalenteix de valent, alguns dies de ventet fort el qual encara ajuda a la seca, i unes quantes gelades els matins, han estat las característiques d'aquesta desena.

BENVENGUT.—El passat dia 14 va arribar procedent de Bons Aires (R. A.) el nostre bon amic En Bartomeu Ginard (a) Violi després d'haver passat uns nou anys en aquelles terres. Sia ben arribat.

POSSESSORI.—Ha pr0s possessió del càrrec de Advocat-assessor de la «Cámara Oficial de la Propiedad Urbana» d'aquesta provincia el nostre amic En Tomás Feliu Blanes, el qual amb aquest motiu ens saluda i ofereix els seus serveis. Agraïm al Sr. Feliu la seua atenció, el felicitem, li desitjam acert i ens oferim per si li podem ser útils en alguna ocasió.

EL MONUMENT A LA

REINA MARE

Atentament invitats per el nostre batle D. Antoni Cano, assistirem el dissapte dia 13 a la reunió que per constituir la Junta Municipal per recaudar diners per l'erecció d'un monument a Sa Majestat D.ª Maria Cristina (q. a. C. s) tengué lloc a la Casa de la Vila.

Se va llegir el manifest ple d'entusiasme que la Comissió Central ha escampat per tots els pobles i ciutats i la Junta queda constituïda de la següent manera: President, D. Antoni Cano; vocals el Rvt. Sr. D. Juan Rubí, Rector; D. Pere Amorós, jutge municipal; D. Guillem Blanes, metge; D. Mateu Melis, mestre nacional; D. Pere Morell, advocat i propietari; D. Pere Moragues de Arcos, propietari; D. Llorens Garcias Font, apotecari i Secretari el del Ajuntament D. Ferrán Moscardó.

L'HORA D'ESTIU—Avui dissapte a mitja nit, per acort del Consell de Ministres, començarà a retgir l' hora d'estiu.

CAMINS.—Fa un parell de setmanes se comensà la construcció del camí de La Colonia a la Cala dels Cans.

El camí de les Coves está ja molt adelantat. El marge de contenció a l' explanada de davant la boca, casi está acabat, tot fa preveure que aviat se podrà fer la inauguració.

LES OBRERES DE S. JUSEP.—Demà diumenge al capvespre en la sala d'actes d'aquesta benèfica associació se celebrarà un acte literari-musical, en el qual, com és costum ja establert, se donarà conte del moviment de l' Associació. Hi haurà colecta.

PERQUE PLOGUI.—Per el M. I. Sr. Vicari Capitular S. V. s'ha ordenat que a totes les misses, els sacerdots diguin l'oració *ad petendam pluviam* facultant an els caps de les Esglésies perque fassin actes publicis si les sembla convenient, a fi de demanar a Deu la pluja tan necessaria per salvar les cullites.

PER EL MUSEU.—Procedents de les excavacions de Son Mari, han ingressat an el Museu curiosament recostuits, una trentena de vassos de diferentes formes dominant les copes amb puntes; un ansa de bronze, un objecte de ferro, una gran amfora treta sençera, i unes banyes que per la forma i direcció semblan d'una especie de cabra selvatge avui desconeguda.

A la secció d'Hist Nat. s'hi han afegit, dues *Genetta genetta balearica* Thomás, dos esparves, una milana, un xebet-li, set aucells i alguns minerals i fòssils.

Ademés i en un moble fet aposta ha quedada depositada la col·lecció de insectes coleopters del conservador En Llorens Garcias Font, la qual, consta d'una trentena de caps amb unes vuitcentes especies.

CONCURS DE DIBUIXOS.—El periòdic «Excursionisme» que se publica a Barcelona carrer de Sant Pau n° 95, obre el seu III Concurs per a premiar una col·lecció de quatre dibuixos per a postal de temes d'excursionisme en les seves diferentes modalitats, amb la fi de propagar aquest. Se concedirà un premi de 125 pts. a la millor col·lecció.

Per més detalls poden dirigir-se a la Redacció del periòdic.

EMIGRANTS.—Han sortit per S. Juan de la Rep. Argentina, a contes de fixar allà la seua residència els esposos Montserrat Santandreu (a) Figuerota i N'Angela (a) Pelada amb el seu fill Pere. Les desitjam un bon viatge i moltes prosperitats.

PEREGRINACIO.—Demà diumenge en el tren de les 11 arribarà la Peregrinació Franciscana organitzada per la Joventut Antoniana de Palma.

ESPECTACLES—Avui dissapte i demà diumenge en el Principal se presentarà an el públic el famós il·lusionista, Sr Alcalde.

—Per el dia 28 está anunciada la inauguració de la temporada de la Pista, amb importants corregudes de bicicletes en les quals se disputarán bons premis.

les seves iniciatives, cal regonexer ho es la «Colombófila serverense.» Apenes conta tres anys d'existencia i ens seria tasca difícil enumerar un per un tots els actes realitzats Desde la seva inauguració no descansen els elements directores de la mateixa per posar la al nivell de les més encumbrades associacions similars de Mallorca.

Consecutivament s'han anades fent amollades desde els punts més llunyans de l'illa amb premis importants; més ara té en projecte dur a cap un altre amollada desde la veinada illa de Cabrera. Serà aquesta la primera de les qu'es proposen fer an aquesta temporada. Hi haurà premis extraordinaris.

—A America. Se n'hi son anades Na Jerónia (a) Sardeta i Na Francisca Palliser (a) Carlos amb l'amo'n Juan Brunet (a) Caló. Les desitjam felis viatge i prosperitat

Defuncions - Miquel Sart (a) Cotxé, de pulmonia. Jaume Servera de 10 mesos fill d'En Jaume (a) Sopa de S'Auma, a consecuencia d'una ferida al cap produïda per un palo gruxat que li caigüe demunt

Acompanyam a les respectives families amb el sentiment.

BIBLIOGRAFQUES

Hem rebuda del Director de la «Escuela Profesional de Palma de Mallorca,» D. Gregori Crespo, la Memoria corresponent al curs de 1927-28 curiosament editada a l'imprenta F. Soler.

De la seua lectura s'en treu l'impressió agradable del estat florixent de l'Escola, la matrícula de la qual ha compres 1073 inscripcions amb 258 alumnes.

Al final se dona conte de les importants adquisicions de llibres per la biblioteca i de material científic.

Agraïm coratiment l'atenció que amb nosaltres s'ha tenguda.

Interessantíssim es el número 14 dels «Anales» de la Caixa de Pensions per els Vells i d'Estalvi que acabam de rebre. Correspon an els mesos de Maig a Desembre de 1928 i conté en les seves vuitanta pagines, detallades explicacions de la vida d'aquesta importantíssima entitat, completades amb infinitat de bells gravats.

Es un gran consol el veure com va estenguent les seves branques aquesta institució que escampa tan de bé per tot arreu.

També hem de donar conte d'haver rebut el «Catálogo de Prensa de España 1929 con Apéndice para Portugal» editat per la casa Rudolf Mosse Ibérica, S. A.

DE SON SERVERA

De les societats establertes en aquesta vila, la que més activitat demostra en

opuscols.

No descuideu de visitar la nostra casa

En ella hi trobareu tot lo necessari per satisfer el gust més refinat.

Xampany, vins, licors, conserves, dolços, chocolates, bombons, galletes, embutits, jamón, formatges,

::: fruites i nortolisses de totes classes :::

* barquillos i torrons *

Se serveixen LUNCHS amb prontitut i perfecció

Gran Colmado L'ESPERANÇA

PLASSETA DEL MARXANDO, 3 :-: ARTA

AGENCIA DE ARTA A PALMA
I VICEVERSA DE
ANTONI GILI (A) COMUNA

SERVICI DIARI EN PRONTITUT I ECONOMIA
DE PREUS

ENCARREGS A DOMICILI

Palma -- Banch de S'oli, 24

DIRECCIO: Artá--Can Comuna Centro

GRANJA BARCINO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM DE RAÇA
CUNIS, COLOMS, ALIMENTS ESPECIALS
PER POLLS, I Ponedores, INCUBADORS,
ANELLES, PLANS I CONSULTES.

CONSELL-MALLORCA

ALMACENES MATONS

DE

RAFAEL FELIU BLANES

CALLE DE JAIME II n. 39 a 149

Palma de Mallorca

SASTRERIA PARA SEÑORA

Y CABALLERO

ARTICULOS Y NOVEDADES

PARA VESTIR DE TODAS CLASES

Panaderia "VICTORIA"

(ES FORN NOU

DE

Miquel Roca Castell

A sa botiga heu trobareu sempre: pans, panets, galletes, bescuits, rollets, i tota clasa de pasticeria.

Se serveix a domicili.

Netedat, prontitut i economia

Carrer de Palma 3 bis. ARTA

Royal Fruit

Beguda exquisita, elaborada amb extracte de fruites. Proveu-le, és deliciosa.

GASSEUSES Y SIFONS

Fabricant:

M. MUNTANER FLAQUER,

representant del acreditat XAMPANY D'OR.

Fábrica i despaig:

PLASSETA DES MARXANDO. Artá

EN JAUME PICO

(A) ROTCHET

té una Agencia entre Artá, Palma i Capdepera i heu cada dia

Serveix amb prontitut i seguredat tota classe d'encàrregs.

Direcció a Palma: Harina 38. An es costat des Centro Farmacèutic.

Artá: Palma n.º 3.

Tienda Vicens
PRECIOS FIJOS Y MUY REDUCIDOS

EN

Tejidos y toda clase

Merceria de comestibles

Perfumeria

SE VENDEN MAQUINAS DE COSER

PAFF E IMPERI

y toda clase de instrumentos

J V. CALLE DE A. BLANES 38

Automòvils de lloguer

DELS GERMANS

SARD (A) TERRES

A cada arribada de tren van a l'Estació.
Tenen servici combinat amb el Ferrocarril.

Excursions a Ses Coves, Calarratjada i demés punts de Mallorca a preus convenguts.

DIRIGIRSE:

Carré d'En Pitxol n.º 8.

Id Son Servera n.º 29

ARTÁ.

NAUMAN
MAQUINAS PARA
COSER Y BORDAR

La Fábrica más grande de Máquinas para coser y bordar del continente.

(MARCA ALEMANA)

DEPOSITARIO EXCLUSIVO EN ARTA

CAN GANANSI